

De Haagse Lerarenbeurs

Voortgangsrapportage 2012-2013

VOOR EN DOOR HET HAAGSE
VOORTGEZET ONDERWIJS

DE RODE LOPER

Samenvatting

In 2011 werd op basis van een inventarisatie op 16 scholen vastgesteld dat in Den Haag, Rijswijk en Voorburg/Leidschendam een substantieel deel van de lessen onbevoegd worden gegeven. Door het ontbreken van een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs zou dit probleem in Den Haag relatief groter zijn dan in andere delen van het land. Den Haag heeft initiatief genomen voor een Haagse Lerarenbeurs. Deze Haagse Lerarenbeurs is beschikbaar voor leraren die niet bevoegd zijn, te laag bevoegd zijn of voor leraren die lesgeven in een ander vak dan waarvoor ze bevoegd zijn. Landelijke regelingen (landelijke lerarenbeurs, zij-instromersregeling) voorzien niet in alle gevallen in voldoende ondersteuning. Van de Haagse lerarenbeurs is veelvuldig, door 122 leraren, gebruik gemaakt. Leraren ervaren de Haagse Lerarenbeurs als een erkenning voor hun inzet voor de versterking van hun professionaliteit. Ze voelen zich gezien en gewaardeerd. Dit wordt versterkt doordat zij zelf verantwoordelijk zijn voor de besteding van de beurs.

Van de 122 deelnemers hebben 27 leraren de opleiding succesvol afgerond. 83 leraren zijn nog in opleiding. Zij verwachten de opleiding af te ronden tussen 2013 en 2017. 83% van de Haagse Lerarenbeurzen is verstrekt aan leraren die nog geen enkele onderwijsbevoegdheid hadden. 10% studeerde voor een hogere bevoegdheid (eerstegraads) of voor een nieuw vak. Dit laatste betrof vooral leraren basisonderwijs die een bevoegdheid voor het voortgezet onderwijs wilden halen. De keuze van opleidingen is divers, voor vakken die veel gegeven worden wordt ook relatief vaak een Haagse Lerarenbeurs verstrekt. De meest gevolgde opleidingen liggen op de vakgebieden Nederlands (23), Engels (17), wiskunde (14) en economie (12). Van de deelnemers volgt 73% (89) een tweedegraads opleiding en 27% (33) een eerstegraads opleiding, op masterniveau. Leraren met een Haagse Lerarenbeurs komen van een groot aantal scholen.

Geconcludeerd wordt dat de Haagse Lerarenbeurs een succes is. Maar liefst 122 leraren hebben deelgenomen, slechts een beperkt aantal stopt voortijdig met de opleiding. De eerste leraren hebben met behulp van de beurs een bevoegdheid behaald en velen zullen de komende jaren volgen. De beurs versterkt de professionaliteit van leraren en de leraren voelen zich erkend. De leraar maakt zelf de benodigde keuzes om een bevoegdheid te halen en besteedt op basis van eigen keuzes de beurs. Ook het aantal deelnemende scholen is groot. De Haagse lerarenbeurs geeft schoolleiders een extra instrument om te zorgen dat elke leraar een adequate bevoegdheid haalt.

Aanbevolen wordt om onverminderd door te gaan met het terugdringen van het aantal onbevoegd gegeven lessen. De kwaliteit van onderwijspersoneel is een blijvend aandachtspunt voor De Rode Loper en voor overleg tussen gemeente en schoolbesturen. Geadviseerd wordt om in de voorwaarden voor toekenning van de lerarenbeurs op te nemen dat de leraar die de beurs ontvangt meewerkt aan monitoring. Halfjaarlijks kunnen de vorderingen worden doorgegeven en kan men aangeven of men is afgestudeerd. Geadviseerd wordt om, daar waar dit nog niet het geval is, de voortgang van de opleiding structureel, halfjaarlijks, te bespreken tussen schoolleider en leraar. Verder is het advies om de Haagse Lerarenbeurs ook beschikbaar te stellen voor het behalen van een tweede bevoegdheid, ook als men al een beurs heeft ontvangen voor de eerste bevoegdheid.

Inleiding

Het aantal lessen dat niet door bevoegde docenten werd gegeven nam, als gevolg van het lerarentekort toe. Het kwantitatieve tekort aan docenten leidt tot een aantasting van de kwaliteit van het onderwijs. De toename betrof een landelijk verschijnsel maar uit cijfers van de Onderwijsinspectie bleek dat Den Haag een bovengemiddeld percentage onbevoegd gegeven lessen kende. Een genoemde oorzaak is dat Den Haag geen eigen lerarenopleiding voortgezet onderwijs kent. Gemeente Den Haag en het voortgezet onderwijs in Den Haag, Rijswijk en Voorburg/Leidschendam, willen het aantal onbevoegd gegeven lessen terugdringen.

De gemeente Den Haag verleent een subsidie voor een Haagse Lerarenbeurs aan de schoolbesturen voor voortgezet onderwijs, verenigd in De Rode Loper. De Rode Loper verstrekt sinds 2012 deze Haagse Lerarenbeurs. In deze voortgangsrapportage wordt verslag gedaan van de inzet en resultaten van De Haagse Lerarenbeurs in de periode tot 1 oktober 2013.

Stand van zaken in 2011

In juni 2011 organiseerde De Rode Loper een brainstormsessie met de Haagse schoolleiders voortgezet onderwijs (het VOS). De deelnemers formuleerden ideeën om het groeiende kwalitatieve en kwantitatieve lerarentekort te bestrijden. Er werden veel lessen gegeven door leraren die niet bevoegd waren om deze lessen te geven. Soms hadden zij geen onderwijsbevoegdheid, soms een te lage bevoegdheid (tweedegraads leraar geeft in de bovenbouw havo of vwo les) en soms gaven leraren les in een ander vak dan waarvoor zij bevoegd waren. Ook leraren met een diploma als leraar basisonderwijs werden vanwege hun brede opleiding en pedagogische en didactische kwaliteiten ingezet terwijl ze niet over een voortgezet onderwijsbevoegdheid beschikten.

In de maanden september t/m november 2011 werd op 16 van de scholen voor voortgezet onderwijs een inventarisatie gemaakt van het aantal onbevoegd gegeven lessen, in drie te onderscheiden vormen:

- leraren met een tweedegraads bevoegdheid die eerstegraads lessen verzorgen
- leraren met een pabo-bevoegdheid
- leraren die nog niet bevoegd zijn.

De conclusies uit de inventarisatie 'Onbevoegd gegeven lessen in het voortgezet onderwijs regio Den Haag, november 2011' waren dat 6% van de lessen wordt gegeven door onderbevoegde leraren en dat 15% van de lessen wordt gegeven door onbevoegde leraren. Op de 16 scholen uit de steekproef werken 189 onbevoegde leraren, 68% van hen was op dat moment in opleiding.

De Haagse Lerarenbeurs

De Haagse onderwijswethouder stelde in 2012 een subsidie beschikbaar voor de Haagse Lerarenbeurs. De beurs bedraagt maximaal € 3.500 per leraar bij een fulltime aanstelling.

De Haagse Lerarenbeurs is erop gericht het aantal onbevoegd gegeven lessen op scholen voor voortgezet onderwijs in Den Haag, Rijswijk en Voorburg/Leidschendam terug te dringen.

De Haagse Lerarenbeurs kent de volgende **doelgroepen**:

1. onbevoegde leraren;
2. leraren met een pabo-diploma die een tweedegraads bevoegdheid willen behalen;
3. leraren met een tweedegraads bevoegdheid die een eerstegraads bevoegdheid willen behalen.

Aan de toekenning van de Haagse Lerarenbeurs worden de volgende **voorwaarden** gesteld:

1. de leraar is in dienst van een van de scholen in Den Haag, Rijswijk of Leidschendam-Voorburg;
2. de aanstellingsomvang bedraagt ten minste 0,3 fte;
3. de leraar wil een bevoegdheid behalen in een vak dat door de schoolleiding als een 'tekortvak' wordt aangemerkt;
4. de leraar moet uiterlijk in september 2013 met de opleiding beginnen;
N.B. Ook leraren die inmiddels met de opleiding zijn gestart, maar nog geen Haagse Beurs ontvingen, komen in aanmerking.
5. de leraar mag niet, of niet meer, in aanmerking komen voor de landelijke lerarenbeurs of voor de subsidie voor zij-instromers;
6. de leraar en de schoolleider ondertekenen een overeenkomst betreffende een eventuele terugbetaling van de beurs.

De Haagse Lerarenbeurs kent een regeling die de docent verplicht tot **terugbetaling** van de beurs als:

1. vrijwillig ontslag wordt verleend voordat de studie met goed gevolg is afgesloten;
2. de studie niet met goed gevolg is afgesloten op grond van omstandigheden die naar het oordeel van de directie aan de docent te verwijten zijn;
3. vrijwillig ontslag wordt verleend binnen een termijn van drie jaren na de datum waarop de studie met goed gevolg is afgesloten.

Leraren geven aan, zo meldt de projectleiding, dat zij de Haagse Lerarenbeurs ervaring als een erkenning voor hun inzet voor de versterking van hun professionaliteit. Ze voelen zich gezien en gewaardeerd. Dit wordt versterkt doordat zij zelf verantwoordelijk zijn voor de besteding van de beurs.

Organisatie

De organisatie van De Haagse Lerarenbeurs ligt bij [De Rode Loper](#). De projectleiding van De Haagse Lerarenbeurs is uitgevoerd door de programmaleider van De Rode Loper. De Rode Loper is een samenwerkingsverband van 41 scholen voor voortgezet onderwijs in Den Haag, Rijswijk en Leidschendam-Voorburg. De Rode Loper ondersteunt en initieert projecten die bijdragen aan de versterking van de professionaliteit van docenten. Daarnaast is het bestrijden van het lerarentekort een doel. In deze regio is er een relatief groot lerarentekort, groter dan in andere delen van Nederland. Het bestuur van De Rode Loper wordt gevormd door een regiegroep die bestaat uit zes schoolleiders, afkomstig uit de drie grote besturen voor voortgezet onderwijs (te weten: VO Haaglanden, Lucas Onderwijs en de Spinoza Scholengroep) en de groep éénpitters. De programmaleider maakt ook deel uit van de regiegroep. Bestuurlijk verantwoordelijk voor De Rode Loper zijn het VOS en het VOP.

Verloop van de opleiding

Om goed gedrag te belonen kwamen zowel leraren die al gestart waren met een opleiding in aanmerking voor de Haagse Lerarenbeurs als docenten die nieuw met de opleiding zouden starten. Voor veel leraren die al in de periode 2003 tot en met 2007 met een opleiding gestart waren maar die gestopt waren was de Haagse Lerarenbeurs een reden om de opleiding weer op te pakken. In onderstaand overzicht is te zien in welk jaar de 122 leraren die een Haagse Lerarenbeurs ontvingen gestart zijn met de opleiding.

Startjaar	Aantal leraren			
	gestart	Gestopt/Haagse onderwijs verlaten	Afgestudeerd	In opleiding
2003 t/m 2007	7	1	5	1
2008	11	1	5	5
2009	14	1	5	8
2010	17	1	3	13
2011	23	3	5	15
2012	38	5	4	29
2013	12	0	0	12
<i>totaal</i>	<i>122</i>	<i>12</i>	<i>27</i>	<i>83</i>

In totaal hebben 122 docenten een lerarenbeurs gekregen. Deze zijn tussen 2003 en 2013 gestart met de opleiding. 27 leraren hebben hun opleiding succesvol afgerond. 12 leraren zijn gestopt met de opleiding of hebben het Haagse onderwijs verlaten. 83 leraren zijn nog in opleiding. Zij hebben aangegeven tussen 2013 en 2017 de opleiding af te ronden.

Het verstrekken van de Haagse Lerarenbeurs en de hieraan gekoppelde terugbetalingsregeling, waarvoor getekend wordt, geeft schoolleiders een extra instrument in hun personeelsbeleid. De

beurs vormt een extra aanleiding voor schoolleiders om leraren in functionerings- en beoordelingsgesprekken aan te spreken op het behalen van de onderwijsbevoegdheid en op de voortgang in de opleiding die zij volgen. Dit zien we terug bij de leraren die in de periode 2003 tot en met 2007 gestart waren met een opleiding. 5 van de 7 leraren heeft inmiddels een onderwijsbevoegdheid behaald, slechts 1 leraar is gestopt en 1 heeft recent in 2013 de lerarenbeurs aangevraagd en verwacht in 2014 de opleiding af te ronden.

Opleidingsniveau en opleidingskeuze

De Haagse Lerarenbeurs richt zich op onbevoegde leraren, leraren met een pabo-diploma die een tweedegraads bevoegdheid willen behalen, op leraren met een tweedegraads bevoegdheid die een eerstegraads bevoegdheid willen behalen en op leraren die een bevoegdheid in een nieuw vak willen halen. De Haagse Lerarenbeurs werd alleen toegekend voor tekortvakken. De beoordeling hiervan lag in handen van de schoolleider. In onderstaand overzicht is te zien of leraren die de beurs toegekend hebben gekregen al in het bezit waren van een onderwijsbevoegd of niet.

Beginsituatie	Aantal	%	Opleiding
onbevoegd	80	66%	tweedegraads
onbevoegd	21	17%	eerstegraads
tweedegraads	0	0%	tweedegraads (nieuw vak)
pabo	7	6%	tweedegraads (nieuw vak)
pabo	1	1%	master SEN
eerstegraads	1	1%	tweedegraads (nieuw vak)
tweedegraads	12	10%	eerstegraads
<i>totaal</i>	122	100%	

83% van de lerarenbeurzen werd verstrekt aan leraren zonder bevoegdheid die een tweede of eerstegraads onderwijsbevoegdheid willen behalen (80% en 21%). 10% van de lerarenbeurzen is verstrekt aan leraren die na een tweedegraads opleiding ook een eerstegraadsopleiding willen behalen en 8% aan leraren die al een onderwijsbevoegdheid hebben (pabo, tweedegraads of eerstegraads) en die een onderwijsbevoegdheid in een nieuw vak willen behalen.

In de regio zijn vijf lerarenopleidingen actief waarmee De Rode Loper samenwerkt: de tweedegraads lerarenopleidingen van de Hogeschool Rotterdam, Utrecht en Inholland, en de eerstegraads opleidingen van de TU Delft (TULO) en de Universiteit Leiden (ICLON).

De leraren hebben een opleiding gevolgd bij de volgende opleidingsinstituten:

Onderwijsinstelling	Aantal	%
Hogeschool Rotterdam	26	21%
Windesheim / LOI	19	16%
Universiteit Leiden	17	14%
Hogeschool Utrecht	15	12%
Hogeschool van Amsterdam	11	9%
Hogeschool Inholland	6	5%
Hogeschool Leiden	5	4%
Fontys	5	4%
Hogeschool Driestar	4	3%
Technische Universitaire Lerarenopleidingen	3	2%
Universiteit Utrecht	2	2%
NCOI	2	2%
Universiteit van Amsterdam	1	1%
Radboud Universiteit Nijmegen	1	1%
Toneelacademie Maastricht	1	1%
Vrije Universiteit	1	1%
Conservatorium	1	1%
Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN)	1	1%
Twente School of Education	1	1%
<i>totaal</i>	<i>122</i>	<i>100%</i>

De meeste leraren met een Haagse Lerarenbeurs volgen een tweedegraads lerarenopleiding bij de Hogeschool van Rotterdam (21%), Windesheim (16%) of een eerstegraads lerarenopleidingen bij de Universiteit Leiden (ICLON) (14%). Ook de Hogeschool Utrecht (12%) en de Hogeschool van Amsterdam (9%) worden veelvuldig gekozen. Gezien de afstand is Windesheim uit Zwolle opmerkelijk. Leraren kiezen voor Windesheim vanwege de samenwerking op het gebied van afstandsonderwijs die Windesheim had met de LOI. Studenten meldden zich aan bij de LOI en werden formeel ingeschreven bij Windesheim. Deze samenwerking is inmiddels beëindigd. De keuze voor de onderwijsinstelling lijkt voor een belangrijk deel bepaald te worden door geografische nabijheid. Voor specifieke opleidingen is men soms aangewezen op een opleiding verder weg omdat deze niet in de regio wordt aangeboden.

We hebben geïnventariseerd welke opleidingen leraren volgen die gebruik maken van de Haagse Lerarenbeurs en op welk niveau ze dit doen. Tweedegraads lerarenopleidingen zijn in de regel opleidingen op bachelor niveau en eerstegraads lerarenopleidingen zijn in de regel opleidingen op masterniveau. In de kunstvakken en voor bewegingsonderwijs is dit anders georganiseerd.

Leraren volgden de volgende opleidingen:

Opleiding	Aantal per niveau		Totaal
	bachelor tweedegraads	master eerste graads	
Wiskunde	12	2	14
Natuur & Scheikunde	2	1	3
Natuurkunde	1	2	3
Scheikunde	1	3	4
Biologie	1	1	2
Economie	7	5	12
Aardrijkskunde	1		1
Geschiedenis	1	1	2
Maatschappijleer	1	1	2
Nederlands	18	5	23
Engels	13	4	17
Frans	4	2	6
Duits	7	2	9
Klassieke talen		3	3
Muziek	1		1
Beeldende vorming	1		1
Algemeen Vormend Onderwijs (AVO)	1		1
Master Special Educational Needs		1	1
Omgangskunde	4		4
Gezondheidszorg	2		2
Zorg & Welzijn	1		1
Gezondheidszorg/Omgangskunde	1		1
Drama	1		1
horeca/voeding	3		3
Technologie & commercie	1		1
Consumptieve techniek	1		1
Techniek	2		2
Techniek & Hout	1		1
<i>totaal</i>	<i>89</i>	<i>33</i>	<i>122</i>

Als we naar de opleidingen kijken dan zien we dat 73% (89) van de leraren een tweede graads opleiding volgt en dat 27% (33) een eerste graads opleiding volgt op masterniveau. De meest gevolgde opleidingen betreffen de vakgebieden Nederlands (23), Engels (17), wiskunde (14) en economie (12). Dit zijn veelvoorkomende vakken in zowel het algemeen vormend onderwijs (vwo, havo) als in het beroepsonderwijs (vmbo).

Deelnemende scholen

In onderstaand overzicht is aangegeven bij welke scholen en schoolbesturen de leraren in dienst zijn.

School	Bestuur	Aantal Lerarenbeurzen	
		school	bestuur
Aloysiuscollege	Aloysius Stichting	0	0
Esloo Onderwijsgroep	Montaigne Lyceum	5	19
	Corbulo College	0	
	College St Paul	1	
	Edith Stein College	1	
	Diamant College	1	
	Esloo Pro	0	
De Haagse Colleges	Hofstad Mavo	1	
	Hofstad Lyceum	0	
	Heldring VMBO	2	
	Hofstede	3	
	De Populier	4	
	Zandvliet	1	
Stanislas College	Lucas Onderwijs	0	
Stanislas, vestiging Burg. Eisenlaan	Lucas Onderwijs	0	
Dalton Vatel	Stichting Spinoza	6	16
Stip Dalton	Stichting Spinoza	0	
St. Maartens College	Stichting Spinoza	1	
Veurs Voorburg	Stichting Spinoza	3	
Veurs Lyceum	Stichting Spinoza	6	
Dalton Voorburg	Stichting Spinoza	0	
s Gravendreef College	Stichting Spinoza	0	
Gymnasium Novum	Stichting Spinoza	0	
SG Den Haag Zuidwest	St Den Haag ZW	14	14
	Lyceum Ypenburg	10	59
	Rijswijks Lyceum	4	
	Van Vredenburg College	0	
Dalton Den Haag	St.VO Haaglanden	7	
Haags Montessori Lyceum	St.VO Haaglanden	4	
Johan de Witt Scholengroep	St.VO Haaglanden	16	
De Einder	St.VO Haaglanden	0	
Gymnasium Haganum	St.VO Haaglanden	0	
Maerlant Lyceum	St.VO Haaglanden	2	
Maris College	St.VO Haaglanden	7	
Segbroek College	St.VO Haaglanden	9	
(V)SO De Piramide	De Haagse Scholen	2	2

Vrije school		Ver. De vrije School	2	2
Tobiasschool		Ver. De vrije School	0	
De Poort		SCOH	0	0
SG Sorghvliet		St. Sorghvliet	1	1
VCL		Ver. VCL	1	1
Wellant college		St. Wellant	1	3
Wellantcollege Madestein		St. Wellant	1	
Wellantcollege Westvliet		St. Wellant	1	
Pleysierschool		Pleysierschool	0	0
Het Knooppunt		Het Knooppunt	5	5
		<i>Totaal</i>	122	122

Subsidie

In de jaren 2012 en 2013 is in totaal € 459.000 aan subsidie verstrekt, de subsidie 2013 bedroeg € 150.000. Hiervan is op 1 oktober 2013 € 343.725 uitgegeven aan beurzen en € 42.960 aan werving, communicatie, projectleiding en voortgangsrapportage. € 72.315 is nog niet uitgegeven.

Subsidie 2012 en 2013	
Beschikbaar gestelde subsidie 2012 en 2013	€ 459.000,00
Uitgekeerde Haagse Lerarenbeurzen	€ 343.725,00
Werving, communicatie, projectleiding en voortgangsrapportage	€ 42.960,00
<i>Nog niet besteed</i>	€ 72.315,00

Van de subsidie 2013 ter hoogte van € 150.000 was op 1 oktober 2013 € 77.685 uitgegeven aan beurzen en projectkosten.

De beurzen kennen een omvang van € 3.500 bij een aanstelling van fte 1.0. Bij een kleinere omvang van de aanstelling wordt de beurs evenredig lager. In de periode tot oktober zijn 122 beurzen verstrekt met een minimale omvang van € 1.050 (fte 0,3) en een maximale omvang van € 3.500 (fte 1.). Docenten met een kleinere aanstelling dan fte 0,3 komen niet in aanmerking voor de Haagse Lerarenbeurs. De gemiddelde omvang van de beurzen bedroeg € 2.817. Van drie leraren is de beurs teruggevorderd omdat deze vrijwillig het Haagse onderwijs verlaten hebben. Het ging hierbij om een totaalbedrag van € 10.430.

Conclusie

Goed onderwijs staat of valt met de kwaliteit van de leraar voor de klas. Landelijk zien we de aandacht voor de kwaliteit van de leraar terug in de Lerarenagenda die in oktober 2013 gepresenteerd is. In Den Haag bestaat het besef dat de kwaliteit van de leraar cruciaal is voor de kwaliteit van onderwijs al geruime tijd. De Haagse Lerarenbeurs is hiervan een belangrijke uiting. De Haagse Lerarenbeurs is een succes. Maar liefst 122 leraren hebben deelgenomen, slechts een beperkt aantal stopt voortijdig met de opleiding. De eerste leraren hebben met behulp van de beurs een bevoegdheid behaald en velen zullen de komende jaren volgen. De beurs versterkt de professionaliteit van leraren en de leraren voelen zich erkend. De leraar maakt zelf de benodigde keuzes om een bevoegdheid te halen en besteedt op basis van eigen keuzes de beurs. Ook het aantal deelnemende scholen is groot. De Haagse lerarenbeurs geeft schoolleiders een extra instrument om te zorgen dat elke leraar een adequate bevoegdheid haalt.

Aanbevolen wordt om onverminderd door te gaan met het terugdringen van het aantal onbevoegd gegeven lessen. De kwaliteit van onderwijspersoneel is een blijvend aandachtspunt voor De Rode Loper en voor overleg tussen gemeente en schoolbesturen. Geadviseerd wordt om in de voorwaarden voor toekenning van de lerarenbeurs op te nemen dat de leraar die de beurs ontvangt meewerkt aan monitoring. Halfjaarlijks kunnen de vorderingen worden doorgegeven en kan men aangeven of men is afgestudeerd. Geadviseerd wordt om, daar waar dit nog niet het geval is, de voortgang van de opleiding structureel, halfjaarlijks, te bespreken tussen schoolleider en leraar. Verder is het advies om de Haagse Lerarenbeurs ook beschikbaar te stellen voor het behalen van een tweede bevoegdheid, ook als men al een beurs heeft ontvangen voor de eerste bevoegdheid.